

**POROČILO O STANJU NA TRGU LESNIH PROIZVODOV Z
NAPOVEDMI**

(Market Statement 2023; Slovenija)

Gozdarski inštitut Slovenije

Špela Ščap, Darja Stare, dr. Nike Krajnc

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Tomaz Remic

Ljubljana, oktober 2023

1. Splošni ekonomski trendi

Poglavje je povzeto po: Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2023. UMAR, 2023.

Gospodarska rast se letos umirja, zlasti v izvoznem delu gospodarstva, nižja je tudi rast zasebne potrošnje, nadaljuje pa se rast investicij v zgradbe in objekte. Jesenska napoved Urada RS za makroekonomske analize in razvoj za letos predvideva 1,6-odstotno realno rast BDP, v prihodnjih dveh letih pa se pričakuje ponovno nekoliko višja rast BDP (2,8 % leta 2024 in 2,5 % leta 2025). Gospodarska aktivnost v za Slovenijo najpomembnejših trgovinskih partnericah se še naprej ohlaja, še posebej v Nemčiji, kar vpliva na nižjo rast izvoza. Rast izvoza blaga in storitev bo letos nekoliko zaostajala za rastjo tujega povpraševanja. Nadaljevala se bo visoka aktivnost pri investicijah v zgradbe in objekte, ki se bo sicer umirjala: po podatkih o poslovnih tendencah v gradbeništvu se namreč kazalnik novih naročil znižuje, umirjanje aktivnosti pa nakazujejo tudi podatki o gradbenih dovoljenjih. Nasprotno bo odpravljanje posledic avgustovskih poplav na aktivnost v gradbeništvu vplivalo spodbudno. Sicer bo neposreden negativen vpliv poplav na aktivnost predelovalnih dejavnosti in transporta ter izvoza po oceni prehodni in, kljub veliki prizadetosti na lokalnih ravneh, na makroekonomski ravni ne bo velik. Investicije v opremo in stroje bodo letos manjše kot lani, ob umirjanju aktivnosti v mednarodnem okolju in višjih obrestnih merah. Rast zasebne potrošnje bo nižja kot lani, se pa bo po ocenah v drugi polovici leta zmerno povečevala, na kar bodo vplivali visoka zaposlenost, nadaljnja zmerna realna rast plač ter vladni ukrepi za blažitev rasti cen energentov in odpravo posledic naravnih nesreč, v manjši meri pa tudi nadomestitve poškodovanih trajnih in poltrajnih proizvodov v avgustovskih poplavah.

Javnofinančne spodbude, ki jih je Slovenija v zadnjih letih sprejela za blaženje posledic covid-19 in energetske krize, se postopoma iztekajo. Uvajajo pa se novi ukrepi za odpravo posledic poplav, kjer ocenjevanje škode in sestavljanje finančne konstrukcije obnove še potekata. Za odpravo posledic avgustovskih poplav in plazov ter obnovo so bili sprejeti oziroma so v pripravi številni ukrepi. Takojšnje ukrepe urejata dva zakona, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč (ZOPNN-F, 2023) in Zakon o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov iz avgusta 2023 (ZIUOPZP, 2023), pripravlja pa se tudi sistemski zakon o obnovi, ki bo urejal srednjeročne ukrepe različnih vidikov sanacije posledic poplav. Začasni ukrepi so usmerjeni v nujno obnovo poškodovane ali uničene javne infrastrukture, v poenostavitev postopkov in pridobivanja dovoljenj ter javnih naročil, v pomoč občinam, gospodarstvu, kmetom ter prebivalkam in prebivalcem – s predplačili pomoči, izredno solidarnostno pomočjo, ukrepi za ohranitev delovnih mest, kriznimi namestitvami, davčnimi oprostitvami in drugimi ukrepi.

Skladno z umirjanjem gospodarske aktivnosti v naših glavnih trgovinskih partnericah se bo rast izvoza letos umirila, dodana vrednost predelovalnih dejavnosti pa se bo po lanskem upadu skromno povečala. Glede na znižanje izvoza in še bolj uvoza blaga v prvem polletju ter poslabšanje pričakovanj glede tujega povpraševanja letos napovedujemo upad blagovne menjave in dodane vrednosti v dejavnosti prometa in skladiščenja ter nizko rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Na to bo v določeni meri vplivalo tudi poslabšanje konkurenčnosti, ki je posledica povečanih stroškovnih pritiskov, kar se kaže tudi v povišanju stroškov dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih. V drugi polovici letošnjega leta v izvoznem delu gospodarstva tako ne pričakujemo izboljšanja, na kar bo prehodno vplival tudi izpad proizvodnje nekaterih podjetij iz predelovalnih dejavnosti zaradi poplav in okrnjenih transportnih poti v nekaterih regijah. K letošnji nizki rasti v predelovalnih dejavnostih bodo še naprej največ prispevale visoko tehnološko zahtevne panoge. Nižja kot pred letom pa bo proizvodnja vseh energetske intenzivnih panog. Največje znižanje pričakujemo v kemični in papirni industriji. S postopno višjo rastjo tujega povpraševanja se v naslednjih dveh letih pričakuje ponovna rast izvoza in krepitev rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih, nadaljevala pa se bo rast storitvene menjave. K rasti predelovalnih dejavnosti bodo še naprej največ prispevale visoko tehnološko zahtevne panoge. Ob predpostavljanih nižjih cenah energentov se pričakuje tudi okrepanje energetske intenzivnih panog.

Rast zaposlenosti se od sredine lanskega leta postopoma umirja. To je predvsem posledica umirjanja gospodarske rasti ob še vedno visokem pomanjkanju razpoložljive delovne sile. Rast se je v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani najbolj umirila v gostinstvu, gradbeništvu in

predelovalnih dejavnostih, a so to dejavnosti, ki so po rasti zaposlenosti še vedno najbolj izstopale in kjer je še vedno prisoten največji primanjkljaj kadra. Med podjetji, ki ne morejo zapolniti prostih delovnih mest, jih polovica odreja nadurno delo, petina pa zaposlene preusposablja, delo oddaja zunanjim izvajalcem ali zavrača naročila. Pomanjkanje kadra se v zadnjem obdobju kaže tudi v velikem prispevku zaposlovanja tujih delavcev k skupni rasti zaposlenosti, junija letos je ta presegel 90 %. Letos se nadaljuje tudi upadanje števila registriranih brezposelnih, a počasneje kot lani. Rast zaposlenosti in upadanje brezposelnosti se bosta do konca leta še umirjala, pri čemer veliko pomanjkanje delovne sile tudi v prihodnjih dveh letih ne bo dopuščalo vidnejše rasti zaposlenosti.

2. Politični ukrepi

V začetku novembra 2022 je bil na Vladi RS sprejet Operativni program za izvajanje nacionalnega gozdnega programa za obdobje 2022–2026 (OPNGP 2022–2026). OPNGP 2022–2026 upošteva sistem ciljev in usmeritev sprejetega Nacionalnega gozdnega programa (NGP), politike drugih sektorjev, ki vplivajo na gozd in gozdarstvo, ter mednarodne zaveze. Na krovni operativni ravni na podlagi sheme prednostnih nalog, ukrepov in drugih nalog pregledno povezuje vsebine veljavnih področnih operativnih dokumentov in programov ter jih po potrebi nadgrajuje. Tak način skupaj z vsebino omogoča nosilcem gozdne politike, da v Gozdnem dialogu (GD) usmerjajo trajnostno gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi v skladu z zagotavljanjem vseh funkcij gozda ter upoštevanjem interesov lastnikov in družbe kot celote. Pri tem se lahko zagotavlja racionalno in učinkovito izkoriščanje razpoložljivih organizacijskih, kadrovskih in finančnih možnosti. Ključna podlaga za izdelavo programa so cilji in usmeritve NGP, ugotovitve iz Poročila o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019 (PNGP 2015–2019), gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti območij za obdobje 2021–2030 (v času sprejema OP še v pripravi) ter predhodna analiza izvajanja OPNGP 2017–2021, ki je bila narejena v okviru priprave novega dokumenta.

OPNGP 2022–2026 za obdobje 2022–2026 opredeljuje prednostne naloge na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi, iz katerih izhajajo ustrezni cilji ter ukrepi in druge naloge. OPNGP 2022–2026 ter že sprejeti in izvajani dokumenti so povezani po skupnih imenovalcih, tako da se ukrepi ne podvajajo. Pet prednostnih nalog OPNGP 2022–2026 je:

- zagotavljanje ponorov CO₂ v gozdovih in prilagajanje gozdov podnebnim spremembam predvsem zaradi ohranjanja njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja;
- ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja;
- optimizacija usmerjanja gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva;
- spodbujanje usklajevanja in komuniciranja med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi, gozdarstvom in upravljanjem divjadi, razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja ter krepitev mednarodnega sodelovanja;
- zagotavljanje trajnostnega upravljanja divjadi.

Zaradi ekstremnih dvigov cen energentov v drugi polovici leta 2022, je bil v avgustu 2022 sprejet Zakon o nujnem ukrepu na področju davka na dodano vrednost za omilitev dviga cen energentov (ZNUDDVE). Znižan DDV iz 22 % na 9,5 % je veljal za dobavo električne energije, zemeljskega plina, lesa za kurjavo ter za daljinsko ogrevanje. Znižana stopnja DDV je veljala celotno kurilno sezono, od 1. septembra 2022 do 31. maja 2023. Zaradi visokega porasta cen lesnih peletov v pretekli kurilni sezoni, je Vlada RS odobrila subvencije za nakup peletov v času od 1. septembra do 31. decembra 2022.

V začetku leta 2023 je tako Vlada RS sprejela uredbo, ki določa način izplačila subvencije za nakup lesnih peletov, podrobnejše pogoje glede dokazil in izplačil ter podrobnejšo vsebino spletne aplikacije za uveljavljanje subvencije. Do subvencije so bile upravičene fizične osebe, ki razpolagajo z vgrajeno kurilno napravo za običajne potrebe oskrbe s toplotno energijo svojega gospodinjstva v Republiki

Sloveniji in pri tem kot gorivo uporabljajo lesne pelete ter so v obdobju od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2022 opravile nakup peletov za ogrevanje svojega gospodinjstva.

Maja 2022 je Vlada RS sprejela Izvedbeni dokument ukrepov za razvoj lesnopredelovalne industrije do 2030, ki je bil pripravljen na podlagi izhodišč in ciljev, opredeljenih v Slovenski industrijski strategiji 2021–2030, pregleda preteklih in načrtovanih ukrepov ministrstev, analize stanja in več konzultacij z deležniki. Ukrepi so razdeljeni glede na vsebinske sklope, ki so pomembni za razvoj lesnopredelovalne industrije do leta 2030, kot izhaja iz izhodišč za pripravo izvedbenega dokumenta oziroma izvedbenega načrta.

Analiza stanja je pokazala predvsem, da so po izboljšanju poslovnega okolja (tudi za izboljšanje konkurenčnosti izdelkov iz lesa in lesnih kompozitov) najbolj potrebne investicije v tehnološko naj sodobnejšo primarno predelavo lesa, predvsem lesa, ki ga sedaj v Sloveniji ne izkoriščamo v industrijskem merilu ter v predelavo lesa v pohištvene in druge končne izdelke. Vzporedno industrijski deležniki poudarjajo potrebo po zagotavljanju ustreznih količin surovin, ki jih bodo delavci in vodstva podjetij z boljšo izobrazbo, izkušnjami in veščinami predelovali v inovativne izdelke s čim višjo dodano vrednostjo. Povezanost in konstruktiven dialog industrije z raziskovalno razvojnim, izobraževalnim ter kreativnim sektorjem, političnimi odločevalci in drugimi deležniki v nacionalnem in mednarodnem okolju so deležniki prepoznali kot nujnost za izboljšanje poznavanja razmer na trgih in identifikacije ustreznih trženjskih pristopov (s poudarkom na izdelkih za oblikovanje bivanjskih in notranjih delovnih okolij), ki bodo to dodano vrednost tudi omogočili.

Ukrepi so razdeljeni na naslednje kategorije:

1. Ukrepi, ki ustvarjajo ugodno poslovno okolje za lesnopredelovalna podjetja;
2. Ukrepi, ki podpirajo investicije v povečanje kapacitet za predelavo lesa;
3. Ukrepi, ki podpirajo zagotavljanje zadostnih količin gozdnih lesnih sortimentov (GLS) za lesnopredelovalna podjetja;
4. Ukrepi za vpeljavo novih poslovnih modelov in digitalizacijo za izboljšanje poslovne odličnosti lesnopredelovalnih podjetij;
5. Ukrepi, ki podpirajo zagotavljanje ustreznega kadra za razvoj lesnopredelovalnih podjetij;
6. Ukrepi, ki spodbujajo raziskave, razvoj in inovacije v lesarstvu in razvijajo podporno okolje, vključno s povezovanjem z relevantnimi deležniki;
7. Ukrepi, ki spodbujajo rabo lesa tako v javnem kot zasebnem sektorju in povečujejo promocijo lesa.

Tekom leta 2023 se nadaljuje prenova Slovenske strategije pametne specializacije - iz S4 v S5. S4 je strategija za povečanje konkurenčnosti s krepitvijo inovacijske sposobnosti gospodarstva, diverzifikacijo obstoječe industrije in storitvenih dejavnosti ter rast novih in hitro rastočih industrij oziroma podjetij. Strategija za novo obdobje do 2030 (s svojo nadgradnjo v letih 2020-2022) v ospredje postavi trajnostni vidik, kot svoj osnovni cilj identificira zeleni prehod in se posledično preimenuje iz S4 v S5. Osrednji sveženj ukrepov S5 v prihodnjem obdobju se deli v štiri vsebinska področja investicij za podporo v: (1) izboljšanje raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij; (2) izboljšanje rasti in konkurenčnosti mikro, majhnih ali srednje velikih podjetij (MSP) ter ustvarjanje delovnih mest v MSP; (3) razvoj znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo; (4) digitalna preobrazba. Izvajanje S4 in S5 temelji na modelu razvojnega sodelovanja, ki poudarja tesnejše, institucionalizirano sodelovanje med državo, gospodarstvom, institucijami znanja in drugimi relevantnimi deležniki na področju raziskav, razvoja in inovacij. Pri spodbujanju sodelovanja med inovacijskimi deležniki imajo ključno vlogo Strateška razvojno-inovacijska partnerstva (SRIP-i), na državni ravni pa je ključna medresorska koordinacija, saj izvajanje S4 poteka v okviru pristojnosti različnih ministrstev, enako pa bo veljalo tudi za S5.

Tekom leta 2023 poteka posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (NEPN), ki se bo skladno s priporočili Evropske komisije zaključila v začetku leta 2024. NEPN je akcijsko strateški dokument, ki za obdobje do leta 2030 (s pogledom do 2040) določa cilje, politike in ukrepe na petih razsežnostih energetske unije: (1) razogljičenje (emisije TGP in OVE), (2) energetska učinkovitost, (3) energetska varnost, (4) notranji trg ter (5) raziskave, inovacije in konkurenčnost.

Posodobljeni NEPN bo Vlada RS sprejela in predložila Evropski komisiji, skladno z Uredbo (EU) 2018/1999, do 30. junija 2024.

Vlada RS je konec meseca marca 2023 izdala Uredbo o izvajanju podukrepa podpora za preprečevanje škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (PRP 2014-2020). Omenjena uredba omogoča sofinanciranje izvedbe ukrepov protipožarnega varstva gozdov iz PRP 2014–2020.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v tesnem sodelovanju s partnerji, predvsem kmetijskimi in okoljskimi organizacijami in institucijami, prav tako pripravilo predlog 2. spremembe Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 (SN 2023–2027), ki je bil posredovan v postopek potrditve na Evropsko komisijo. Predlagane spremembe se nanašajo tudi na gozdarstvo in sicer se bo omogočilo izvajanje ureditev protipožarne infrastrukture. Predlog spremembe SN 2023–2027 predvideva tudi spremembo kazalnikov učinka ter popravek finančnih tabel z učinki pri vseh gozdarskih intervencijah zaradi kasnejšega začetka izvajanja intervencij.

Evropska unija je pomemben uvoznik in uporabnik blaga, povezanega s krčenjem in degradacijo gozdov. Problematiko naslavlja nova evropska uredba z oznako (EU) 2023/1115: Uredba o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu s trga Unije ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 995/2010 (uredba EUDR). Cilj uredbe EUDR je omejiti krčenje gozdov in njihovo degradacijo, ki ju povzročata potrošnja in proizvodnja v EU ter s tem zmanjšanje EU prispevka k emisijam toplogrednih plinov in globalnemu upadu biotske raznovrstnosti. Z uredbo EUDR, ki je začela veljati 29. junija 2023, se nadomešča do sedaj veljavna Uredba (EU) št. 995/2010 o obveznostih gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode (v nadaljevanju: uredba EUTR). Pri oblikovanju uredbe EUDR se je poskušalo nasloviti ugotovljene pomanjkljivosti pri izvajanju uredbe EUTR, zato se znatno širi nabor proizvodov in sicer poleg lesa velja še za naslednje primarne proizvode: oljno palmo, kakav, kavo, sojo, gumo in govedo ter izdelke iz navedenih primarnih proizvodov kot npr. čokolada, pohišstvo, tiskan papir, nekateri derivati palminega olja (navedenih v prilogi I sprejete uredbe). Za Slovenijo bo izvedba uredbe EUDR glede na izkušnje pri izvajanju uredbe EUTR, zahtevala izrazito nadgradnjo in določitev novih pristojnih inštitucij. Glede na dejstvo, da so krčitve gozdov v Sloveniji zelo restriktivno regulirane in se izvajajo v zanemarljivem obsegu, pri čemer se delež gozdov v površini še vedno povečuje, bo težišče kontrol na proizvodih iz uvoza iz tretjih držav. V uvozu in izvozu so v letih 2021 in 2022 prevladovali, po vrednosti, v več kot $\frac{3}{4}$ deležu, lesni proizvodi (vključujejo tudi papir) ter guma. Gozdni lesni sortimenti (okrogli les) pa predstavljajo v uvozu v letih 2021 in 2022 po vrednosti zgolj 5% ter v izvozu zgolj 7%. Zvišanja deleža pregledov za države proizvajalke s standardnim tveganjem in visokim tveganjem je znatno. Ocenjujemo, da se bo pri uvozu/izvozu blaga obseg kontrol zato povečal za okoli 10-krat.

V mesecu avgustu 2023 je Slovenijo prizadelo močno neurje kot posledica velike količine padavin v zelo kratkem obdobju. Pojavili so se veliki pretoki vode v vodotokih, hudourniki, plazovi, usadi ter stoječa voda (poplave). Navedeno neurje, v katerem je neposredna škoda ocenjena na 9,9 milijard evrov, je povzročilo tudi škodo v gozdovih in sicer odnose in nanose materialov in naplavin ter poškodbe gozdnih prometnic ter posledično tudi plazove in usade. V neurju je bilo poškodovanih v celoti 219 ha gozdov ter poškodovanih oziroma neprevoznih 1.711 km gozdnih cest v 87 občinah. Po prvih ocenah škoda na gozdnih sestojih znaša 1,9 milijona evrov. Ocenjena škoda zaradi plazov v gozdovih znaša 90,3 milijona evrov ter na gozdnih cestah 45,7 milijona evrov. Skupaj ocenjena škoda v gozdovih znaša 138 milijonov evrov.

Za odpravo posledic navedene ujme je Državni zbor RS že konec meseca avgusta sprejel Zakon o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov iz avgusta 2023 (Uradni list RS, št. 95/23) s katerim so se določili nujni interventni, sanacijski in preventivni ukrepi ter odstop od obstoječe zakonodaje za izvajanje sanacijskih ukrepov. V pripravi pa je tudi Zakon o obnovi in razvoju, ki naj bi ga Vlada RS predlagala v sprejem DZ RS še v mesecu oktobru, ta za obnovo gozdnih cest namenja lokalnim skupnostim skupaj 50 milijonov evrov.

V letošnjem letu so bili pripravljene novi gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti območij (območni načrti 2021–2030), ki so trenutno v postopku sprejema na Vladi RS. Vlada RS jih bo predvidoma potrdila v mesecu novembru 2023. Območne načrte je pripravil Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljevanju: ZGS) in predstavljajo pomembno orodje uresničevanja strateških usmeritev na ravni države, zapisanih v Nacionalnem gozdnem programu (NGP). Poleg vsebinske prenove in presoje območnih načrtov preko postopka celovite presoje vplivov na okolje je bil pri tokratni obnovi desetletnih območnih načrtov velik poudarek na vključevanju lastnikov gozdov in ostalih deležnikov v proces izdelave in sprejemanja načrtov. Javne razgrnitve načrtov so potekale v letu 2022. Posebnost območnih načrtov je hkratna obravnava gozdnogospodarskih vsebin in vsebin upravljanja s prostoživečimi živalskimi vrstami, zato so načrti pomemben instrument gozdarske politike, zagotavljanja lovsko upravljavskih ciljev, pomembno pa prispevajo tudi k interesom drugih področij (varstvo narave, kmetijstvo in razvoj podeželja). Območni načrti vsebujejo opis območja z orisom glavnih dejavnikov, ki vplivajo na gospodarjenje z gozdovi, in opis stanja ter razvoja gozdov (lesna zaloga, drevesna sestava, debelinska struktura in prirastek itd.). Med drugim določajo tudi možni posek, ki se bo lahko na ravni Slovenije realiziral do leta 2030. Najvišji letni možni posek za prihodnje ureditveno obdobje na ravni Slovenije tako znaša 7,5 milijona m³. Pomemben sestavni del vseh območnih načrtov je določitev funkcij gozdov, kar je pomembno za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in sodelovanje v prostorskem načrtovanju. Ključne naloge območnih načrtov so: opredelitev temeljnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih izzivov ter zasnova strategije za njihovo reševanje, opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in določitev izhodišč za odločitve o rabi gozdnega prostora, opredelitev ključnih usmeritev za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi na različnih območjih. Opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in členitev prostora glede rekreacije in turizma v območnih načrtih sta pomembna za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in sodelovanje v prostorskem načrtovanju.

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport ter Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo sta v letošnjem letu zagnala 85 milijonski investicijski cikel v lesnopredelovalni industriji, z namenom povečanja produktivnosti in kapacitete slovenskih podjetij za predelavo lesa in intenziviranja proizvodnje lesenih izdelkov z višjo dodano vrednostjo, kot so notranje in stavbno pohištvo, leseni objekti, hiše. Del sredstev je bilo zagotovljenih iz Načrta za okrevanje in odpornost (NOO) ter iz Sklada za podnebne spremembe. V okviru NOO sta vključena tudi dva gozdarska projekta in sicer (1) digitalizacija v gozdarstvu ter (2) semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov, kar je julija 2022 potrdila tudi Evropska komisija. Sredstev namenjenih za ta dva področja skupaj je okrog 18 milijonov EUR. Oba projekta sta v izvajanju.

3. Tržni dejavniki

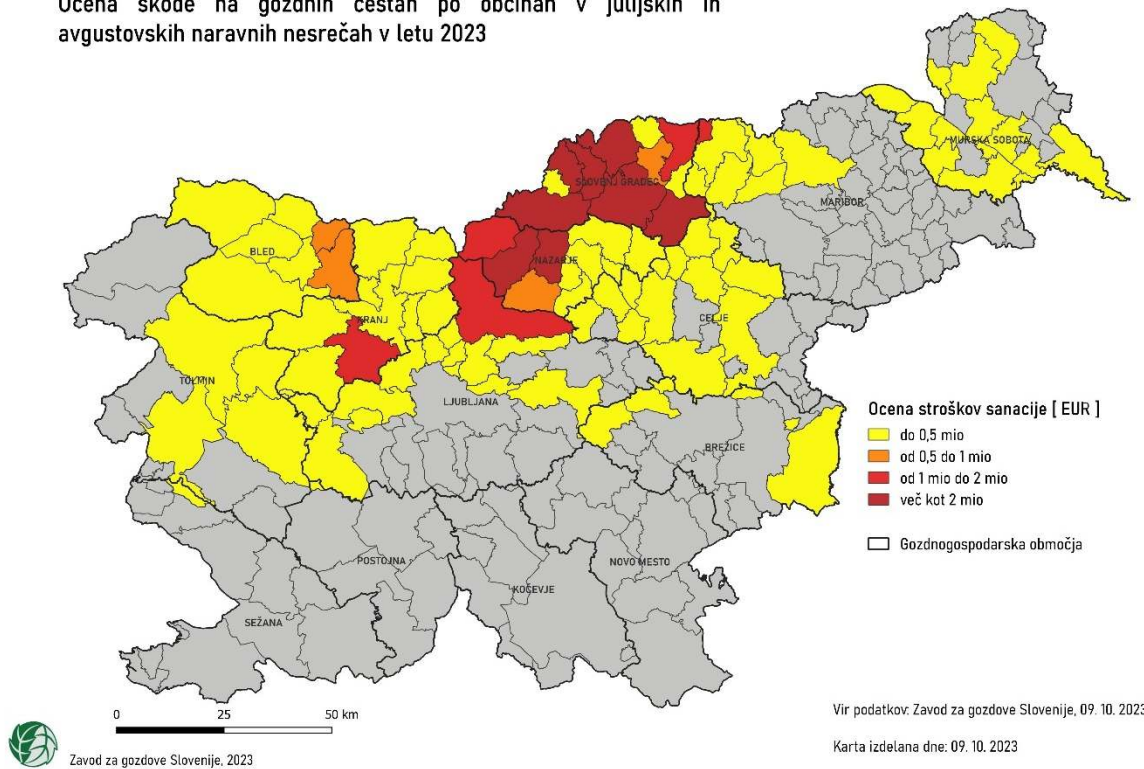
Viri podatkov: UMAR, SURS, ZGS in GIS

Gospodarska aktivnost se je po zadnjih podatkih Statističnega urada RS (v nadaljevanju SURS) lani povečala za 2,5 %. Medletna rast BDP je v prvem polletju znašala 1,1 %. V drugi polovici leta ne pričakujemo izboljšanja blagovne menjave oziroma vidnejše rasti storitvene menjave in dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Na to vplivata gospodarsko ohlajanje razmer v mednarodnem okolju in poslabšanje konkurenčnosti zaradi stroškovnih pritiskov, kar bo vplivalo na letošnjo nižjo rast izvoza blaga in storitev od rasti tujega povpraševanja. K letošnji nizki rasti v predelovalnih dejavnostih bodo še naprej največ prispevale visoko tehnološko zahtevne panoge. Ocenjujemo, da bo vpliv poplav na nekatera podjetja iz predelovalnih dejavnosti in transportne poti v prizadetih regijah razmeroma omejen in začasen. Pričakujemo pa nadaljnjo rast investicij v zgradbe in objekte, ki se bo umirjala. Po podatkih o poslovnih tendencah v gradbeništvu se namreč kazalnik, ki kaže na nova naročila znižuje, umirjanje aktivnosti pa nakazujejo tudi podatki o gradbenih dovoljenjih. Odpravljanje posledic avgustovskih poplav pa bo na aktivnost v gradbeništvu vplivalo spodbudno. Ob gospodarskem ohlajanju v mednarodnem okolju in višjih obrestnih merah naj bi se investicije v opremo in stroje tudi v drugi polovici leta znižale. Z umirjanjem gospodarske aktivnosti, stabilizacijo razmer na trgih surovin, zmanjševanjem težav v dobavnih verigah in zaostrovanjem pogojev zadolževanja zaradi restriktivne denarne politike se umirja tudi rast cen neenergetskega industrijskega blaga, predvsem trajnega, kjer so

bile cene avgusta medletno višje le še za 1,8 % (v začetku leta za 7,9 %). Rast cen netrajnega neenergetskega industrijskega blaga ostaja visoka, po naši oceni znaša okoli 6 %.

Tri leta trajajoč proces obnove območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljaljskih načrtov za obdobje 2021–2030 se je v letu 2023 končal. Načrti predstavljajo strateško podlago za gospodarjenje z gozdovi v naslednjih 10 letih in so pomemben instrument gozdne politike, zagotavljanja lovsko upravljaljskih ciljev, pomembno pa prispevajo tudi k razvoju drugih področij, na primer ohranjanja naravne in kulturne dediščine, varovanja vodnih virov in razvoju podeželja. Sanacija poškodovanih gozdov zaradi ujm je prioriteta dejavnost ZGS, gozdarske stroke, lastnikov gozdov in izvajalcev gozdarskih del. V letu 2022 je bilo sanitarnega poseka za 34 % več v primerjavi z letom 2021 in je predstavljal 31 % skupnega poseka v tem letu. V letu 2023 bo predvsem zaradi obsežnih vetrolomov, poplav in gradacij podlubnikov sanitarni posek višji v primerjavi z zadnjimi leti. Poleg tega so obsežne poplave v avgustu 2023 povzročile poškodbe na več kot 1.500 km gozdnih cest, kar onemogoča dostop do okrog 150.000 ha gospodarskih gozdov. Škoda na gozdnih cestah je ocenjena na okrog 50 milijonov EUR, skupna škoda v gozdovih in gozdni infrastrukturi je ocenjena na 138 milijonov evrov.

Ocena škode na gozdnih cestah po občinah v julijskih in avgustovskih naravnih nesrečah v letu 2023

Slika 1: Poškodovanost gozdnih cest v obilnih padavinah v avgustu 2023 po občinah (vir: Zavod za gozdove Slovenije)

V letu 2021 je prišlo do zaustavitve uvoza hlodovine hrasta z lubjem iz ZDA v EU zaradi bolezni hrastov tako imenovana »hrastova uvelost«, ki jo povzroča karantenski škodljiv organizem *Bretziella fagacearum*. Junija 2023 je Komisija EU izdala uredbo, ki določa posebne ukrepe pri uvozu hrastovih hlodov z lubjem na ozemlje EU, med drugim je določeno časovno obdobje možnega uvoza, blago mora vsebovati fitosanitarno spričevalo, določen je način skladiščenja ter predelave lesa. V Sloveniji je predelovalcev hlodovine rdečega in belega hrasta zelo malo.

Uvedba prepovedi izvoza okroglega lesa iz Rusije v začetku leta 2022 in že veljavna prepoved izvoza hlodovine in lesnih izdelkov iz držav Belorusija, Ukrajina in Turčija, sta posredno vplivali tudi na trg okroglega lesa v Evropi; povpraševanje po hlodovini na evropskem trgu se je tekom leta 2022 povečevalo, posledično se je večal pritisk na dvig cen predvsem hlodovine in žaganega lesa.

Na slovenski trg lesnih peletov in okroglega lesa slabše kakovosti je v letu 2022 vplivala prepoved izvoza okroglega lesa in peletov iz Srbije ter Bosne in Hercegovine. Zaradi ukrepov tamkajšnjih vlad, se je uvoz okroglega lesa iz Bosne in Hercegovine v Slovenijo v letu 2022 zmanjšal za 10 %, pri peletih pa za 51 %. Prav tako na trg z lesnimi peleti v Sloveniji vpliva ruska invazija na Ukrajino, saj je bila v letu 2021 Ukrajina glavna uvoznica lesnih peletov za Slovenijo, od koder smo uvozili 41.000 ton peletov (25 % skupnega uvoza). V letu 2022 se je uvoz peletov iz Ukrajine zmanjšal za 46 %, vendar kljub temu Ukrajina ostaja druga najpomembnejša uvoznica lesnih peletov za Slovenijo.

V lesnopredelovalni industriji (NACE C16) se je v tekočem letu 2023 indeks industrijske proizvodnje v prvih sedmih mesecih glede na enako obdobje lani zmanjšal za 13,1 %. Prav tako je zaznati negativen trend v industriji papirja in izdelkov iz papirja (NACE 17), saj indeks industrijske proizvodnje v prvih sedmih mesecih glede na enako obdobje lani znaša 82,5. Tudi v pohištveni industriji (NACE 31) se je indeks industrijske proizvodnje zmanjšal in sicer za 13 % v mesecih januar do julij 2022 v primerjavi z enakim obdobjem lani. Prihodki od prodaje v NACE 16 so se v prvih sedmih mesecih glede na enako obdobje lani zmanjšali za 8,9 %; na domačem trgu za 6 %, v izvozu pa za 10,5 %. Prav tako so se prihodki od prodaje v letošnjem prvem polletju zmanjšali pri NACE 17 in NACE 31; pri prvem za skupno 11,0 %, pri drugem pa za 7,6 %.

Za učinkovit prehod v brezogljično družbo in doseganje cilja o podnebni nevtralnosti EU držav do leta 2050, je Slovenija namenila sredstva tudi za gospodarstvo s področja gozdarstva in lesarstva. Med najbolj pomembnimi so Sklad za podnebne spremembe, ki ga financira Ministrstvo za okolje in prostor, javni razpis za spodbujanje večje predelave lesa, katerega razpisnik je Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, finančne podpore podjetjem pri strateški trajnostni in krožni transformaciji s strani Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT Slovenija). Nepovratna sredstva in ugodne kredite za okolju prijazne naložbe gospodarskih subjektov nudi Eko sklad.

4. Razvoj na trgu z lesnimi proizvodi

Viri podatkov: SURS, UMAR, GZS: Združenje lesne in pohištvene industrije, GZS: Združenje papirne in papirno predelovalne industrije, ZGS, GIS; preračuni, analiza in interpretacija GIS

a) Okrogli les

2022

V letu 2022 je obseg proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov (v nadaljevanju GLS) znašal 4,2 milijona neto kubičnih metrov, kar je 10 % več kot leta 2021 in je bil podoben kot leta 2020. Eden izmed glavnih razlogov za povečanje proizvodnje GLS v letu 2022 v primerjavi z letom 2021 je večji obseg sanitarnega poseka predvsem zaradi gradacije podlubnikov (+ 116 % poseka dreves zaradi žuželk v 2022 v primerjavi z 2021). Proizvodnja GLS listavcev se je v letu 2022 povečala za 5 % v primerjavi z letom 2021 in je znašala 2,0 milijona m³. Proizvodnja GLS iglavcev se je prav tako povečala in sicer za 14 % in je znašala 2,2 milijona m³. Največji delež v strukturi proizvodnje GLS iglavcev je s 77 % imela skupina hlodi za žago in furnir, medtem ko je pri listavcih največji delež (51 %) v strukturi zavzemal les za kurjavo oz. drva.

Količinski obseg odkupa GLS iz zasebnih gozdov je povečan le v letih obsežnih sanitarnih sečenj. Količine odkupa se od 2016 naprej znižujejo, vendar ostajajo višje od količin odkupa GLS v obdobju 2006–2013. V letu 2022 se je na trgu pojavilo 63 % pridobljenih GLS iz zasebnih gozdov, ostalo se je porabilo za domače potrebe. V strukturi odkupa GLS iz zasebnih gozdov je v letu 2022 z več kot 50 % prevladoval odkup hlodovine iglavcev, sledi odkup lesa za celulozo in plošče iglavcev. Slovenski trg GLS in gibanje cen le teh postajajo vedno bolj odvisni od razmer v sosednjih državah in na širšem evropskem in svetovnem trgu. Cene GLS so bile v letu 2022 rekordne, kljub temu pa aktivnost zasebnih lastnikov gozdov pri izvajanju sečnje ni bila izrazito povečana. Povprečna letna odkupna cena hlodovine iglavcev je bila v letu 2022 rekordna in je znašala 95,72 EUR/m³ brez DDV. Ta cena je za 15 % višja v primerjavi z letom 2021 in za 60 % višja od povprečne cene v obdobju 2016–2020. Rekordne povprečne letne cene so bile zabeležene tudi pri ostalih skupinah GLS, izjema je le les za kurjavo iglavcev. Trend

naraščanja cen hlodovine listavcev se nadaljuje tudi v letu 2022, najbolj izrazit dvig je opaziti pri hlodovini hrasta, katerega cena narašča že od leta 2012 naprej. V letu 2022 je povprečna odkupna cena hlodovine hrasta znašala 242,79 EUR/m³ brez DDV, kar je 35 % več kot leta 2021. Cene lesa za celulozo in plošče med leti nihajo, pri iglavcih se je cena iz obdobja 2018–2021 (okrog 30 EUR/m³ brez DDV), v letu 2022 zvišala na 40,63 EUR/m³ brez DDV. Pri lesu za plošče listavcev je povprečna cena v letu 2022 znašala 55,59 EUR/m³ brez DDV (+27 % v primerjavi z letom 2021). Povprečna letna cena lesa za kurjavo iglavcev se je v letu 2022 znižala za 19 % v primerjavi z letom 2021, pri listavcih pa se je zvišala za 33 % in je znašala 60,79 EUR/m³ brez DDV.

Izvoz okroglega lesa je v letu 2022 znašal 1,39 milijonov m³ (+3 % v primerjavi z letom 2021). V strukturi izvoza okroglega lesa je v lanskem letu s 618.000 m³ prevladovala kategorija okrogli industrijski les listavcev, od tega s 63 % prevladuje bukov les vseh dimenzij. Uvoz okroglega lesa v Slovenijo v letu 2022 se je v primerjavi z letom 2020 in 2021 nekoliko znižal in je znašal 0,78 milijona m³ (-12 % v primerjavi z letom 2021). V strukturi uvoza je z 0,265 milijona m³ prevladovala skupina les za celulozo in plošče in drug okrogel industrijski les iglavcev, z 0,238 milijona m³ sledi uvoz hlodovine iglavcev. Zunanjetrgovinski presežek okroglega lesa je znašal 0,61 milijona m³, od tega je bilo 0,50 milijona m³ zunanjetrgovinskega presežka pri GLS listavcev namenjenih za industrijsko predelavo. V letu 2022 smo največ količin GLS izvozili v Italijo; po strukturi z 58 % prevladuje okrogli industrijski les listavcev. Po količini izvoza sledi Avstrija, kamor še vedno izvažamo največ hlodovine iglavcev. Hrvaška postaja vedno bolj pomembna uvoznica okroglega lesa iz Slovenije, saj smo lani tja povečali izvoz za 42 % v primerjavi z letom 2021, prevladuje okrogli industrijski les listavcev. V letu 2022 smo največ količin GLS uvozili iz Avstrije, 69 % uvoza predstavlja les za celulozo in plošče in drug tehnični les iglavcev. Sledi uvoz iz Italije, od koder smo lani največ (67 %) uvozili hlodovine iglavcev.

2023

V letošnjem letu je predvsem zaradi večjega obsega sanitarnih sečenj po ujmah pričakovati večjo proizvodnjo GLS glede na lansko leto. Zaradi prenamnožitve podlubnikov, snegolomov in vetroloma v prvi polovici leta 2023, so poškodbe presegle mejo za razglasitev naravne nesreče po Zakonu o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20). V mesecu juliju je bilo zaradi neurij, ki so povzročila obsežne vetrolome, po prvih ocenah poškodovanega dobrih 540.000 m³ dreves, kar predstavlja desetino siceršnjega letnega poseka dreves. Če temu prištejemo še za posek označena zaradi podlubnikov napadena drevesa, je v slovenskih gozdovih trenutno poškodovane za dober milijon m³ lesne mase, kar predstavlja petino letnega poseka lesne mase v slovenskih gozdovih. Od januarja do avgusta 2023 je bilo odkazanih že okrog 3,3 milijona m³ lesne mase, v gozdovih pa ostajajo še velike količine poškodovanega drevja predvsem zaradi podlubnikov in vetroloma.

V začetku letošnjega leta so bile cene hlodovine iglavcev še visoke, od januarja do aprila je povprečna odkupna cena iz zasebnih gozdov teh sortimentov znašala 110 EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti. Potem pa so se cene začele izrazito nižati, na primer, v juniju je ta cena znašala 83 EUR/m³ brez DDV, v juliju pa 71 EUR/m³ brez DDV. V prvih mesecih leta 2023 so bile izredno visoke tudi cene hlodovine hrasta, najvišja odkupna cena iz zasebnih gozdov je bila zabeležena v februarju (276 EUR/m³ brez DDV), po aprilu pa je ravno tako cena začela padati. Tudi cene hlodovine bukve so po zvišanju v zadnji četrtini leta 2022 ostale visoke v prvih mesecih letošnjega leta; povprečna odkupna cena iz zasebnih gozdov v prvem polletju znaša 93 EUR/m³ brez DDV. Rekordne cene lesa za celulozo in plošče v novembru in decembru 2022 so se tekom leta 2023 nižale; povprečna odkupna cena iz zasebnih gozdov pri iglavcih je v prvem polletju znašala 40 EUR/m³, pri listavcih pa 62 EUR/m³ brez DDV. Podobno kot pri industrijskem lesu slabše kakovosti, so bile rekordne cene v novembru in decembru 2022 tudi pri lesu za kurjavo (najvišja povprečna cena je bila novembra, 79 EUR/m³ brez DDV). Z letom 2023 so cene nekoliko v upadanju, vendar še vedno ostajajo visoke; tako povprečna cena za januar–julij 2023 znaša 64 EUR/m³ brez DDV.

Po podatkih SURS o količinah odkupa GLS iz zasebnih gozdov, je odkup v prvih sedmih mesecih letošnjega leta ostal enak v primerjavi z enakim obdobjem lani. Odkup se je najbolj povečal pri lesu za celulozo in plošče iglavcev (+21 %), za 7 % se je povečal še pri hlodovini iglavcev. Odkup se je najbolj

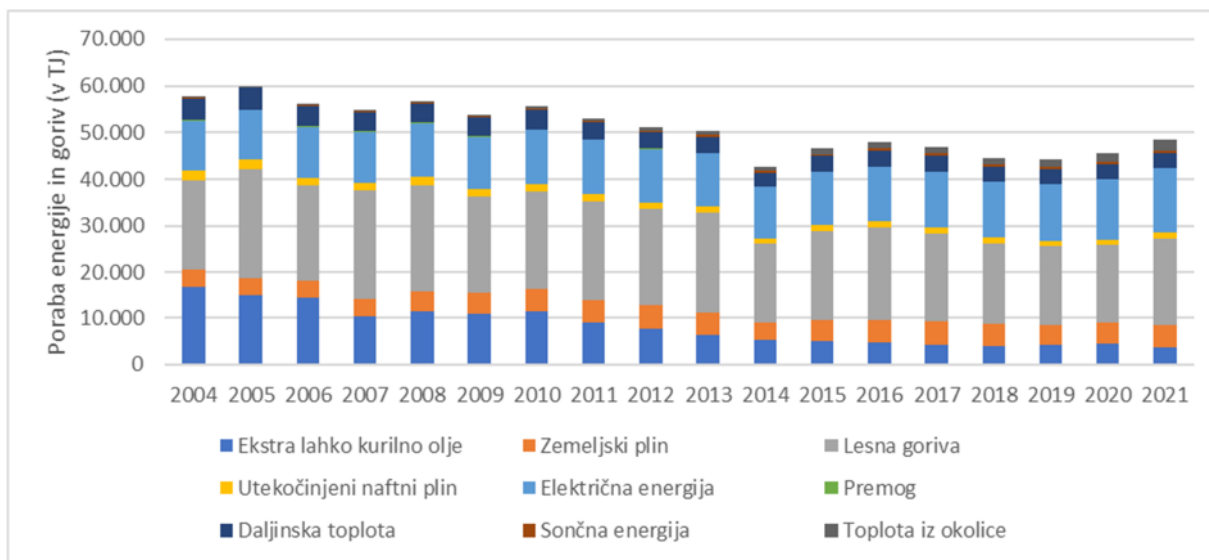
zmanjšal pri hlodih hrasta (-27 %) in bukve (-24 %), zmanjšal pa se je tudi pri ostalih skupinah GLS, z izjemo pri že omenjenih hlodih iglavcev in celuloznem lesu iglavcev. Raziskava o količini odkupa, ki jo opravlja SURS, sicer zajame le okrog polovico količin okroglega lesa, ki v enem letu vstopi na trg.

V strukturi izvoza okroglega lesa v letih 2021 in 2022 prevladuje okrogli les listavcev namenjenega za industrijsko predelavo, pri tem 63 % predstavlja bukov les vseh dimenzij. V letu 2022 je zunanjetrgovinski presežek te skupine okroglega lesa znašal 0,50 milijona m³, kar je z izjemo leta 2015 rekorden podatek. V juliju in avgustu letošnjega leta so slovenske gozdove prizadele obsežne ujme, zato je zunanjetrgovinska menjava z okroglim lesom nepredvidljiva in težko napovedljiva. Ocenjujemo, da bo izvoz okroglega lesa v letu 2023 večji kot je bil v obdobju 2020–2022, v strukturi izvoza bodo velike količine lesa iz sanitarnih sečenj. Uvoz okroglega lesa se bo po ocenah zmanjšal v primerjavi z zadnjimi leti, najmanj izrazito pri okroglem lesu listavcev.

b) Raba lesa v energetske namene

Raba lesa v energetske namene se spreminja glede na energetske potrebe, ki se odražajo predvsem v vremenskih razmerah, energetski učinkovitosti stavb in cenah energentov, kot tudi politike in ukrepe na področju energetske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov energije. Slovenija ima zastavljen krovni nacionalni cilj do leta 2030 doseči najmanj 27 % delež obnovljivih virov energije v končni bruto rabi energije, med katerimi je lesna biomasa najpomembnejša. Pomemben vpliv na rabo lesa v energetske namene pa ima tudi zahteva po vsaj 35 % izboljšanju energetske učinkovitosti, in torej zmanjšanju rabe energije in drugih naravnih virov, ki je prvi in ključni ukrep za prehod v podnebno nevtravno družbo.

V zadnjih letih je v Sloveniji veliko gospodinjstev prešlo na ogrevanje z električno energijo in na zemeljski plin, posledično se je zmanjševalo število tistih, ki uporabljajo lesna goriva. Zaradi višanja cen vseh energentov se je stanje v letu 2022 nekoliko spremenilo. V strukturi rabe energentov v gospodinjstvih lesna goriva predstavljajo najvišji delež in sicer skoraj 40 %. Gospodinjstva porabijo povprečno okoli 1,5 milijona ton lesnih goriv, med katerimi prevladujejo polena, sledijo peleti, sekanci in nazadnje briketi.

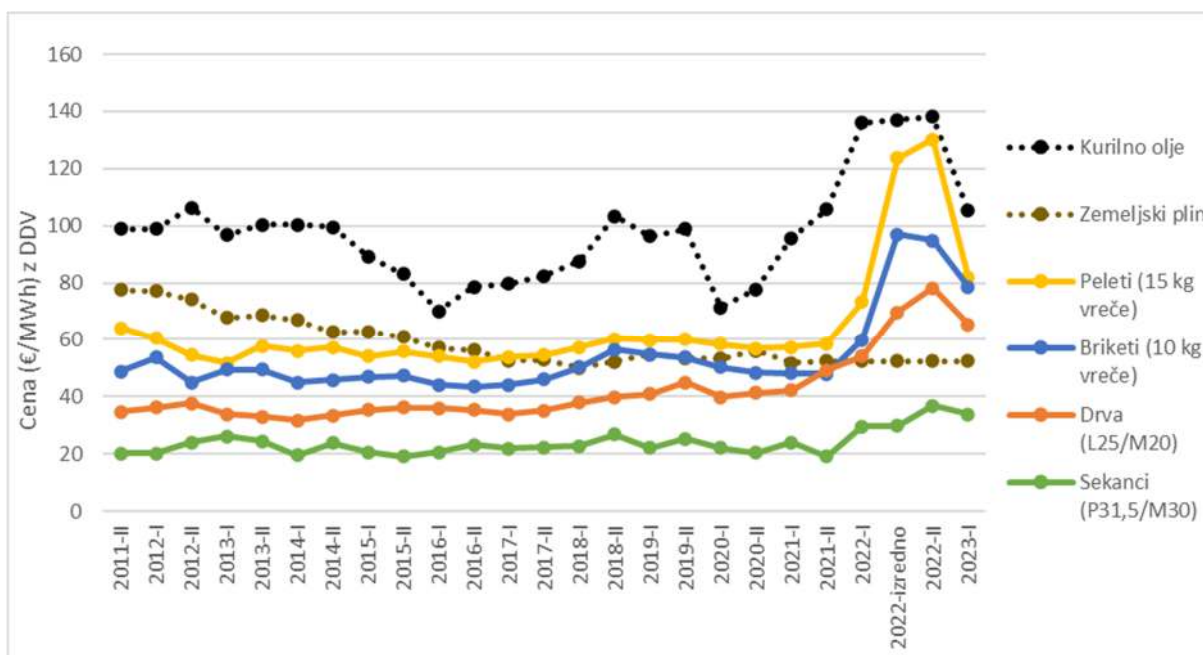
Slika 2: Raba različnih energentov v gospodinjstvih (vir: SURS 2023)

Lesna goriva so in bodo pomemben energent, predvsem na podeželju zaradi dolge tradicije rabe lesa za ogrevanje, kot tudi dostopa do gozda in še vedno dovolj velike razpoložljivosti lesa. So tudi okolju prijaznejša kot fosilna goriva, predvsem ko se uporabljajo v sodobnih sistemih in so pridobljena skladno z načeli trajnosti. Pomemben je tudi ekonomski vidik. Cene lesnih goriv spremlja Gozdarski inštitut Slovenije (v nadaljevanju GIS) in jih redno objavlja na <http://wcm.gozdis.si/cene-lesnih-goriv>.

V Sloveniji so lesna goriva med cenejšimi viri energije. Če primerjamo cene lesnih goriv s kurilnim oljem (cene izražene v € na MWh z vključenim DDV), ugotovimo, da so sekanci kot najcenejši med lesnimi energenti kar 68 % cenejši, drva so 38 % cenejša, peleti kot najdražja oblika lesne biomase pa 22 % cenejši od kurilnega olja. V letu 2022 so se cene energentov močno zvišale, v drugi polovici leta smo zabeležili najvišji dvig cen lesnih goriv odkar spremljamo trg lesnih goriv. Posledično so se v drugi polovici leta 2022 razmerja nekoliko spremenila, vendar pa ostajajo lesna goriva najcenejši vir. Ob začetku kurilne sezone 2022/23 smo zabeležili najmanjšo razliko v ceni med kurilnim oljem in peleti. Ta je znašala manj kot 6 %.

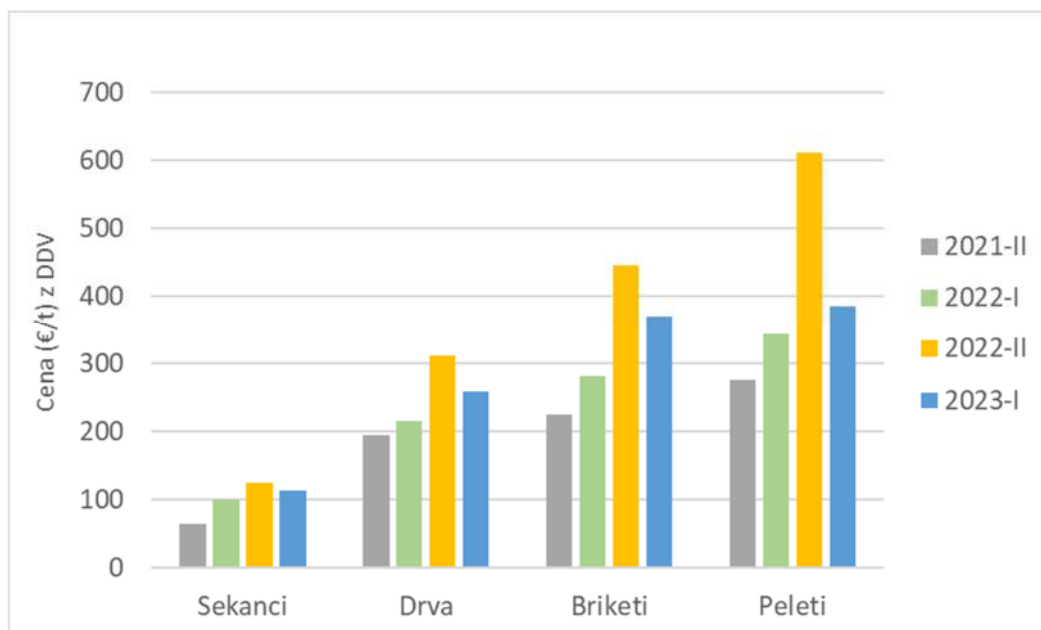
Po turbulentnem letu 2022, ko je bila dinamika spreminjanja cen zelo velika, se stanje v letu 2023 nekoliko umirja. Ob koncu kurilne sezone 2022/2023 so cene lesnih goriv kot tudi kurilnega olja padle. Pri peletih kar za 37 %, pri kurilnem olju pa za 24 %. Cena ekstra lahkega kurilnega olja se je v maju 2023 gibala okoli 105 €/MWh (z vključenim DDV). Cena peletov, pakiranih v 15 kg vreče, je v istem obdobju v povprečju znašala 386 €/t ali 82 €/MWh (z vključenim DDV). Ob koncu kurilne sezone 2022/23 je razlika v ceni med kurilnim oljem in peleti znašala 22 %.

Na visoke cene energentov in predvsem ekstremno zvišanje cen lesnih peletov v letu 2022 je vplivalo več dejavnikov. Pomemben vpliv je imel začetek vojne v Ukrajini, ki je povzročila spremembe na trgu lesnih peletov v EU in širše. Na eni strani se je povečalo povpraševanje zaradi ostrejšje zime 2020/21, ki je povzročila večjo porabo energentov in manj zalog za naslednjo kurilno sezono. Sistemi za sočasno proizvodnjo elektrike in toplote so zaradi ugodnih cen elektrike delovali tudi v poletnih mesecih, elektrarne na lesne pelete so prav tako delovale s polno kapaciteto. Vse večje je povpraševanje po kotlih na lesne pelete v gospodinjstvih in posledično večje povpraševanje po surovini, kot tudi večja konkurenčnost lesnih peletov napram fosilnim gorivom ter večja varnost v dobavi. Na ponudbo pa so poleg nizkih zalog v začetku kurilne sezone 2021/22 vplivale negativne posledice epidemije COVID-19 na transport (ladijski, kontejnerski in kamionski prevozi) in posledično prekinjene dobavne verige, visoki stroški surovine, elektrike in transporta ter povečano povpraševanje po lesu (višje cene in večja konkurenca). Vse to je pomembno vplivalo, da so tudi v Sloveniji v juniju 2022 cene lesnih goriv začele naraščati, zaradi velikega povpraševanja v spomladanskih in poletnih mesecih pa je občasno prihajalo tudi do pomankanja peletov ter drv na trgu. V avgustu 2022 so cene peletov narasle za skoraj 70 % (v primerjavi z majem 2022), cene drv pa za 30 %. Stabilnejše so ostale le cene lesnih sekancev.

Slika 3: Primerjava cen lesnih goriv in cene kurilnega olja v obdobju od 2011 do 2023 ob začetku in koncu kurilne sezone (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

Drva v Sloveniji predstavljajo lokalno razpoložljiv vir energije in energetsko neodvisnost gospodinjstev. Za učinkovito zgorevanje, ki zmanjšuje emisije prašnih delcev, morajo biti drva za rabo v malih kurilnih napravah suha. Na slovenskem trgu je največje povpraševanje po bukovih drveh z vsebnostjo vode okoli 20 % (zračno suha drva) ter dolžine med 25 in 33 cm. Cena takšnih drv je ob koncu kurilne sezone 2023/24 znašala 260 evrov na tono in je bila za 17 % nižja kot ob začetku kurilne sezone.

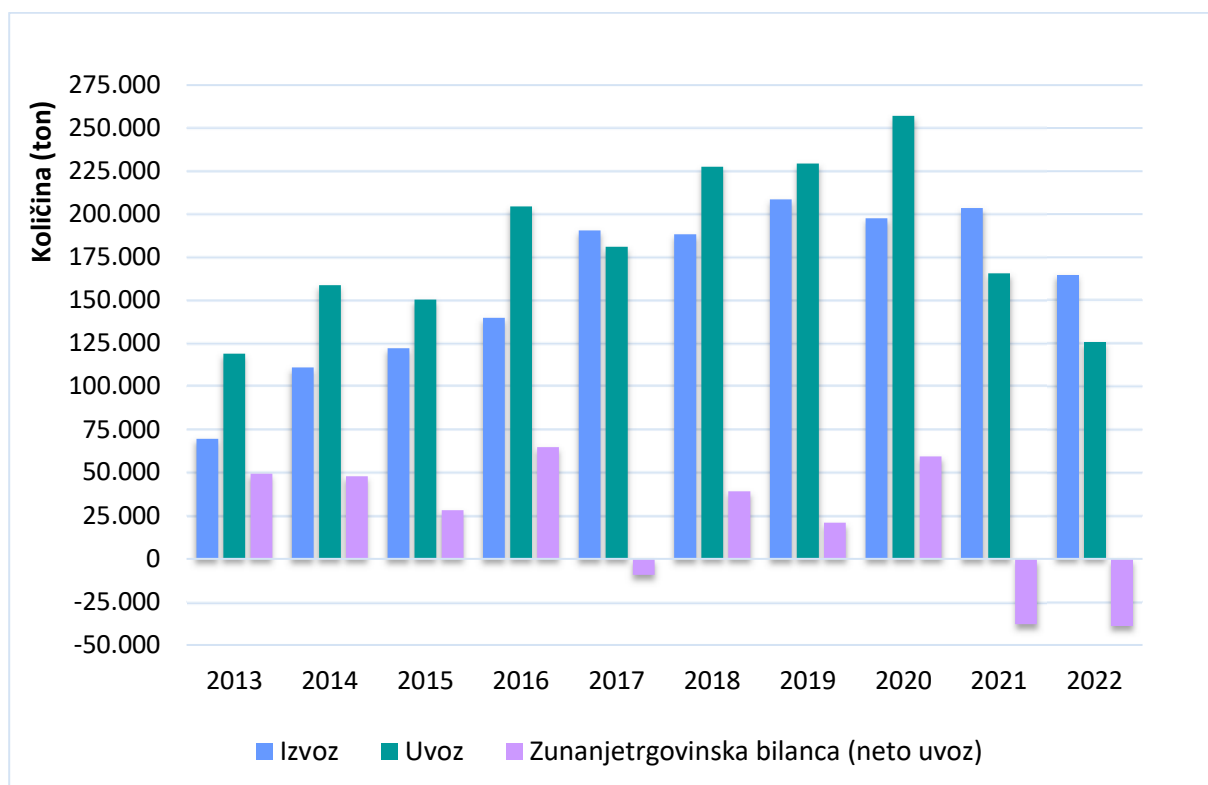

Slika 4: Cene lesnih goriv (v €/t z DDV) v obdobju 2021–2023 ob začetku in koncu kurilne sezone (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

Leto 2022 je drugo leto zapored, ko Slovenija ostaja neto izvoznica lesnih peletov. Sicer je bila Slovenija v zadnjem desetletju, z izjemo leta 2017, neto uvoznica peletov vse do leta 2021. Po podatkih SURS je izvoz v letu 2022 znašal 164.679 ton, uvoz pa 125.614 ton. V primerjavi z letom 2021 sta se količinsko zmanjšala tako izvoz kot uvoz in sicer prvi za 19 %, drugi pa za 24 %. Uvoz peletov je bil v letu 2022 najnižji po letu 2014. Statistični podatki kažejo, da je povprečna vrednost uvoženih peletov na slovenski meji znašala 329 EUR na tono brez DDV, povprečna vrednost izvoženih peletov pa 359 EUR na tono brez DDV. Zaradi vojnih razmer v Ukrajini, v lanskem letu ta država ni bila glavna uvoznica lesnih peletov v Slovenijo, saj smo uvoz od tam lani skoraj prepoldovili v primerjavi z letom 2021. V lanskem letu smo največ (30.030 t) peletov uvozili iz Avstrije, z 22.188 t sledi Ukrajina, iz Hrvaške pa smo uvozili 16.660 t. V primerjavi z letom 2021 smo v letu 2022 najbolj povečali uvoz peletov iz Hrvaške (+108 %).

Glavni porabniki lesnih peletov so gospodinjstva, sledijo večji javni objekti ter drugi uporabniki. Glede na podatke o proizvodnji peletov v Sloveniji, ki jih zbira GIS, proizvodnja peletov v Sloveniji v zadnjih 10 letih konstantno narašča. V Sloveniji je trenutno evidentiranih 23 proizvajalcev, med katerimi prevladujejo manjši proizvajalci, ki proizvedejo do 10.000 t peletov letno. Domača proizvodnja peletov je v letu 2022 znašala 164.000 ton, kar je 10 % več kot v letu 2021.

Izvozne količine predstavljajo tako peleti slovenskih proizvajalcev kot tudi peleti, ki so bili predhodno uvoženi v Slovenijo (t. i. ponovni izvoz ali re-export). Zaradi živahne trgovine s peleti je za nacionalno raven uporaben kazalec zunanjetrgovinskega primanjkljaja oziroma presežka, ki je izračunan bilančno (izvoz – uvoz). V letu 2022 smo največ količin peletov izvozili v Italijo (80 % skupnega izvoza), s 15–odstotnim deležem sledi Avstrija. Manjše količine smo izvozili še na Hrvaško, Slovaško, Litvo in še v nekaj drugih držav. V zadnjem desetletju smo v letih 2017, 2021 in 2022 zabeležili zunanjetrgovinski presežek, kar nakazuje na večjo proizvodnjo peletov od porabe. Po podatkih SURS je lani zunanjetrgovinski presežek znašal 39.065 ton.

Slika 5: Zunanja trgovina lesnih peletov v obdobju 2013–2022 (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni GIS)

Lesni sekanci se porabljajo predvsem za energetske namene. Največji uporabnik lesnih sekancev je Termoelektrarna toplarna Ljubljana s porabo nad 120.000 ton letno. Poraba sekancev v proizvodnji lesnih produktov (vlaknene plošče, celuloza, kemikalije) se je v letu 2022 zmanjšala za več kot polovico v primerjavi z letom 2021. Glede na podatke o zunanji trgovini, je Slovenija v letu 2022 na tuji trg izvozila 622.000 ton lesnih sekancev, od tega je šlo 51 % količin na avstrijski trg, 21 % na italijanski in 20 % na hrvaški trg. Uvoz lesnih sekancev je v letu 2022 znašal 90.000 ton; večji del količin (78 %) smo uvozili iz sosednje Hrvaške, 14 % pa iz Avstrije.

Cena lesnih sekancev se je med lesnimi gorivi najmanj spreminjala v zadnjem letu. Sekancem, ki se prodajo največ, t. j. z vlažnostjo okoli 30 % in velikostjo delcev okoli 31 mm (P31), se je cena najbolj dvignila že ob koncu pretekle kurilne sezone (2021/22); glede na začetek pretekle kurilne sezone (2021/22) je dvig cene znašal kar 55 %. Potem se je cena do začetka kurilne sezone 2022/23 dvignila še za 24 %. Cena sekancev ob koncu kurilne sezone 2022/23 znaša 115 €/t z DDV, kar je približno 8,5 % manj kot oktobra 2022, ob začetku kurilne sezone.

c) Certificirani lesni proizvodi

Po sistemu FSC je trenutno certificiranih 260.747 ha gozdov, površina ostaja enaka od leta 2020 naprej in predstavlja 22 % površine vseh gozdov v Sloveniji. Med FSC certificiranimi gozdovi prevladujejo gozdovi v državni lasti in sicer z 91 % deležem. Družba SiDG d.o.o., ki gospodari z državnimi gozdovi, je poleg certifikacije državnih gozdov tudi nosilec štirih skupinskih FSC certifikatov. V sklopu FSC SiDG skupinskih shem je trenutno certificiranih 25.000 ha zasebnih gozdov in 76 lesno predelovalnih podjetij. V letu 2022 je bilo v skupinski FSC FM/CoC shemi SiDG certificiranih sedem večjih zasebnih gozdnih veleposesti v skupni površini 24.347 hektarjev.

Površina po sistemu PEFC certificiranih gozdov se rahlo povečuje in trenutno znaša 294.182 ha. Večji del (81 %) te površine predstavljajo državni gozdovi v upravljanju družbe Slovenski državni gozdovi

d. o. o.. V regijsko shemo certificiranja PEFC je vključenih vse več lastnikov gozdov, ki gospodarijo s svojim gozdom; lani je bilo teh lastnikov skupaj 1.283.

FSC in PEFC certifikati za sledljivost izvora lesa so pri podjetjih tržni mehanizem za izvozne trge in za kandidiranje pri zelenih javnih naročilih. Število podjetij s FSC certifikatom za sledenje certificiranega lesa (CoC) je trenutno 262 (-4 % glede na september leta 2022), število podjetij s PEFC certifikatom za sledenje certificiranega lesa (CoC) pa 99, kar je 9 % več kot lani v takšnem obdobju.

d) Lesni proizvodi z dodano vrednostjo

Slovenska industrija pohištva je imela v letu 2022 skupno 458 milijonov evrov čistih prihodkov iz prodaje, kar je 5 % več kot v letu 2021 in to predstavlja 1,1 % čistih prihodkov od prodaje glede na celotno predelovalno industrijo v državi. V proizvodnji pohištva NACE C31 je delež čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih v skupni strukturi čistega prihodka od prodaje lani znašal 40,8 %. Prodaja na tujih trgih se je lani zmanjšala za 1,2 % v primerjavi z letom 2021. Dodana vrednost na zaposlenega se je v letu 2022 v primerjavi z letom 2021 v predelovalni dejavnosti C31 povečala za 5,6 % in je znašala 36.909 EUR.

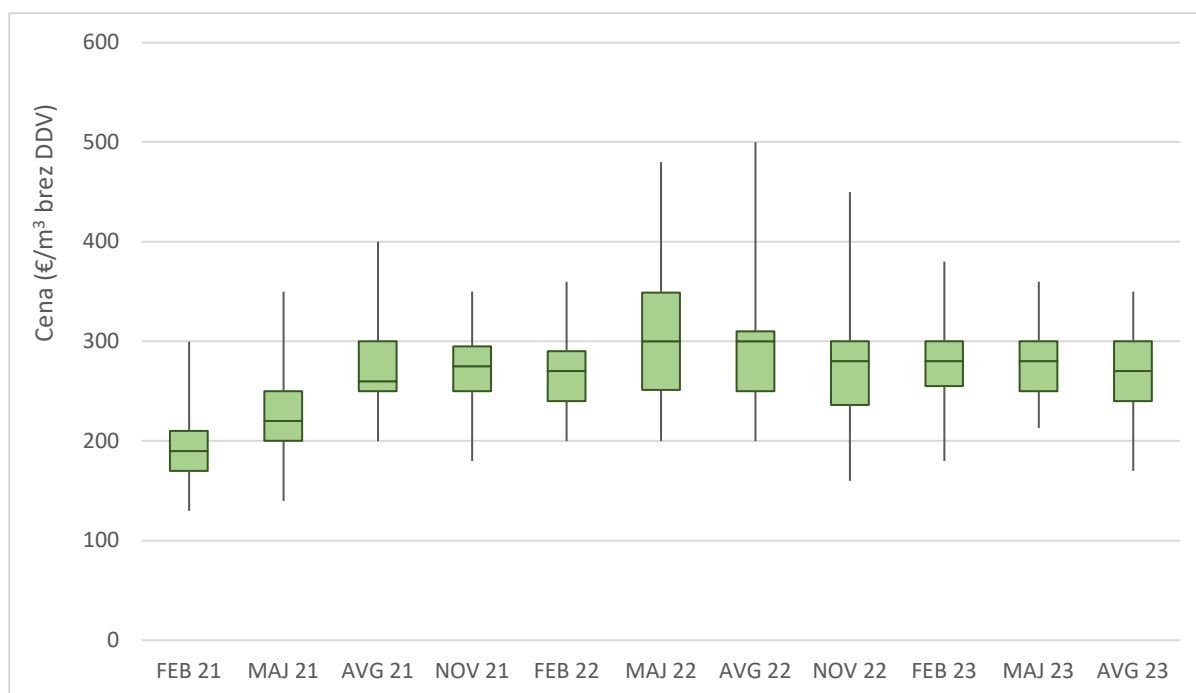
Indeks industrijske proizvodnje pohištvene industrije (celotna pohištvena industrija v NACE C31), kamor spada proizvodnja lesenega pohištva, se je v prvih sedmih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje lani zmanjšal za 13,0 %. Prihodek od prodaje se je v primerjanih obdobjih zmanjšal za 7,6 %, na domačem trgu beleži 4,6 % zmanjšanje, na tujih trgih pa 11,3 % zmanjšanje glede na enako obdobje lani.

e) Žagan les iglavcev

Predelava okroglega lesa iglavcev se povečuje, v letu 2022 je znašala čez 1,6 milijona m³, kar je 9 % več kot leta 2021. Količinski obseg proizvodnje žaganega lesa iglavcev je v lanskem letu znašal 983.000 m³, kar je 9 % več kot leta 2021. Količine uvoza žaganega lesa iglavcev se še naprej zmanjšujejo; v letu 2022 so se zmanjšale za 6 % v primerjavi z letom 2021, vrednost uvoza pa se je povečala za 7 %. Izvoz se je v primerjavi z letom 2021 tako količinsko kot vrednostno povečal, prvi za 1 %, drugi pa za 15 %.

Za leto 2023 ocenjujemo podobno stanje tokov žaganega lesa iglavcev kot v letu 2022, kljub temu, da bo zaradi podlubnikov in ujm proizvodnja hlodovine iglavcev večja v primerjavi z zadnjimi leti. Za prvih sedem mesecev letošnjega leta žagarski obrati poročajo o padcu prodaje in cen njihovih izdelkov.

V letu 2023 so se po podatkih GIS prodajne cene žaganega lesa iglavcev v povprečju znižale v primerjavi z letom 2022, ostajajo pa višje glede na leto 2021. Po dvigu cen žagarskih proizvodov v začetku leta 2023, so se od spomladi naprej cene večine izdelkov v povprečju malenkost znižale. Srednja vrednost (mediana) konstrukcijskega lesa smreke je v avgustu letos znašala 270 EUR/m³ brez DDV, kar je 10 % manj kot avgusta 2022. Srednja vrednost (mediana) robljenega nekonstrukcijskega lesa smreke je v avgustu letos znašala 280 EUR/m³ brez DDV, kar je 7 % manj kot avgusta 2022.

Slika 6: Minimalne, maksimalne in srednje vrednosti (mediana) zbranih prodajnih cen za **konstrukcijski les smreke** za leto 2021 in tekoče leto 2022. Kategorija **konstrukcijski les** zajema sledeče proizvode **konstrukcijski les C24/S10**, nesušen; **konstrukcijski les C24/S10**, sušen; **deske** 18 do 24 mm mm, nesušene; deske 28 do 40 mm mm, nesušene; **plohi** od 40 do 50 mm, nesušeni; plohi nad 50 mm, nesušeni; **tramovi** 60 x 80 mm (do 5 m), nesušeni; tramovi 100 x 200 mm (do 5 m), nesušeni; tramovi 140 x 140 mm (do 5 m), nesušeni; tramovi 140 x 140 mm (nad 6 m), nesušeni; **letve** 50/30 - 50/50 mm (dolžina 3-5 m) z oznako CE, sušene; letve 50/30 - 50/50 mm (dolžina 3-5 m) brez oznake CE, sušene; letve 50/30 - 50/50 mm (dolžina 3-5 m) brez oznake CE, nesušene. Prodajne cene so prikazane v EUR/m³ brez vključenega DDV in prevoza.

V začetku leta 2023 so bile zabeležene visoke cene žagarskih ostankov iglavcev; srednja vrednost (mediana) krajnikov ali žamanja je v februarju znašala 40 EUR/prm brez DDV, žagovine pa 25 EUR/t brez DDV. Spomladi so se cene znižale, najbolj pri krajnikih ali žamanju (25 EUR/prm brez DDV v maju), v poletnem času pa so se cene najbolj znižale pri žagovini (-34 % glede na februar 2023).

V drugi polovici lanskega leta se je začela izražati pojemajoča konkurenčnost žagarske panoge, predvsem na račun izjemno visokih cen elektrike. V letu 2023 se konkurenčnost poslovanja še naprej zmanjšuje, eni od glavnih razlogov so padec naročil, znižanje cen primarnih lesnih izdelkov na trgu in konkurenčnost na trgu gozdnih lesnih sortimentov.

f) Žagan les listavcev

Proizvodnja žaganega lesa listavcev se še naprej povečuje, le ta je v letu 2022 znašala 143.000 m³, kar je največ po letu 2007. Po zadnji opravljeni raziskavi GIS-a, je v Sloveniji trenutno manj kot 20 žagarskih obratov, ki predelajo več kot 5.000 m³ hlodovine listavcev na leto. Le ti pri trenutnem poslovanju navajajo kar nekaj izzivov: (1) tehnološki razvoj; (2) znanje in izkušnje pri predelavi listavcev, ki je precej bolj specifična v primerjavi s predelavo hlodovine iglavcev; (3) doseganje večje dodane vrednosti proizvoda; (4) kompleksnost pri pravočasni in konstantni dobavi hlodovine listavcev; (5) zahteven trg; (6) nizke cene proizvodov.

V letu 2022 se je ocenjena poraba žaganega lesa listavcev zmanjšala za 12 % v primerjavi z letom 2021 in je znašala 106.000 m³. Uvoz žaganega lesa listavcev se je v letu 2022 zmanjšal za 16 % v primerjavi s predhodnim letom, izvoz pa se je povečal za 2 %.

Izvoz okroglega industrijskega lesa hrasta, predvsem hlodovine, se povečuje. V letu 2022 je 42 % skupnega izvoza predstavljal izvoz na Kitajsko, z 28 % sledi izvoz v Italijo. Zaradi povečanega izvoza,

so domači predelovalci hrastove hlodovine v lanskem letu imeli težave z zadostno oskrbo s surovino. Napovedi za leto 2023 kažejo na nekoliko zmanjšan izvoz industrijskega lesa hrasta, predvsem na račun zmanjšane obsega izvoza na Kitajsko, v Italijo in Nemčijo. Hkrati pa se bo po napovedih povečal izvoz predvsem na Hrvaško, Španijo, Avstrijo, Vietnam.

V letošnjem letu bo, po ocenah, obseg proizvodnje žaganega lesa listavcev primerljiv z letom 2022. Zaradi ocenjenega zmanjšane izvoza (cca. -34 % v primerjavi z letom 2022), se bo povečala tudi poraba žaganega lesa listavcev.

Proizvodnja, uvoz in izvoz žaganega lesa iz tropskih drevesnih vrst so po količinah in vrednostih zanemarljivi. Tudi za leto napovedujemo nizek obseg zunanje trgovine s tropskim žaganim lesom.

g) Lesne plošče (vključujejo tudi furnir)

Proizvodnja vseh vrst lesnih plošč (Wood Based Panels) vključno s furnirjem je v letu 2022 znašala nekaj manj kot 254.000 m³, od tega z 58 % prevladujejo iglavci. Proizvodnja je bila tako manjša za 3 % v primerjavi z letom 2021 in sicer zaradi zmanjšanja obsega proizvodnje opažnih in vlaknenih plošč. Po lanskem vzponu porabe lesnih plošč, se je le ta v letu 2022 zopet znižala in sicer za 16 % v primerjavi z letom 2021. To kaže na zmanjšanje porabe teh produktov v gradnji stavb in gradbeništvu nasploh. Za leto 2023 ocenjujemo nadaljevanje zmanjšanja obsega proizvodnje in sicer za približno 7 % v primerjavi z letom 2022. Napoveduje se zmanjšanje proizvodnje tako furnirja kot plošč, najbolj izrazito pa se bo po ocenah zmanjšala proizvodnja vlaknenih plošč. Prav tako se bo po ocenah zmanjšala poraba lesnih plošč in furnirja in sicer za med 15 in 20 %.

V letu 2022 smo za proizvodnjo pohištva in uporabo v gradbeništvu porabili 168.000 m³ ivernih plošč (z OSB ploščami), kar je 11 % manj kot leto prej. Iverne plošče po letu 2015 v celoti izvirajo iz uvoza, ko je šla v stečaj še zadnja tovarna ivernih plošč v Sloveniji. Za leto 2022 napovedujemo še zmanjšano porabo ivernih plošč kot v letu 2022.

Poraba vlaknenih plošč v Sloveniji med leti niha in je v primerjavi z ostalimi vrstami lesnih plošč med najnižjimi. Še posebej v obdobju 2019–2022 je poraba teh vrst plošč izredno nizka in se giba med 22.000 in 26.000 m³. V letu 2022 se je poraba vlaknenih plošč povečala za 9 % v primerjavi z letom 2021. V Sloveniji deluje eno podjetje, ki se ukvarja s proizvodnjo vlaknenih plošč in sicer tipa MDF in HDF.

V proizvodnji vezanih plošč prevladujejo opažne trislojne vezane plošče iglavcev katerih večji del proizvodnje se izvozi. V letu 2022 se je proizvodnja opažnih plošč zmanjšala za 8 % v primerjavi z letom 2021 in je bila najnižja po letu 2018. Poraba vezanih plošč se je v letu 2022 izrazito zmanjšala – za 36 % v primerjavi z letom 2021 – in je znašala 49.000 m³.

Domača proizvodnja furnirja se v zadnjih letih povečuje in je v letu 2022 znašala 28.000 m³ (+23 % glede na leto 2021), kar je največ po letu 2011. Za leto 2023 se napoveduje primerljiv obseg proizvodnje z letom 2022. Proizvodnja, uvoz in izvoz furnirja iz tropskih drevesnih vrst so po količinah zanemarljivi. Večina proizvodnje rezanega furnirja se opravlja kot storitev za kupce v EU.

h) Celuloza in papir

Obseg proizvodnje mehanske celuloze se je v letu 2022 zmanjšal na 73.000 ton (-14 % glede na leto 2021) in je najnižji po letu 2013. Tekom leta 2022 se je podjetje z dolgoletno tradicijo, ki se ukvarja s proizvodnjo časopisnih papirjev, premazanih grafičnih papirjev ter ovojno-embalažnih papirjev, zaradi finančnih težav soočalo z začasnimi zaustavitvami proizvodnje. V letu 2022 je uvoz mehanske celuloze predstavljal 6 % celotnega uvoza vseh vrst lesne celuloze. Izvozne količine mehanske celuloze so bile še posebej v letu 2022 zanemarljive; proizvodnja v Sloveniji je v celoti integrirana.

Po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) se slovenska proizvodnja papirja še naprej zmanjšuje, v letu 2022 je znašala skupno 591.000 ton, kar je najmanj po letu 2004. Največji izpad (-21 % glede na leto 2021) se beleži pri premaznih grafičnih papirjih. V strukturi proizvedenega papirja se v zadnjih dveh letih povečuje delež embalažnega papirja in kartona, medtem ko se delež grafičnega papirja zmanjšuje. Po napovedih GZS se bo proizvodnja papirja in kartona v letošnjem letu še znižala v

primerjavi z lani in sicer na okoli 500.000 ton, eden od razlogov so obsežna investicijska dela v papirnici MM Količevo d. o. o. tekom leta ter sanacija po poplavi in poškodbi kartonskega stroja istega podjetja.

V prvih sedmih mesecih leta 2023 je panoga C 17 beležila zmanjšanje indeksa industrijske proizvodnje v višini 17,5 % glede na enako obdobje lani. Prav tako so se v panogi v prvih sedmih mesecih letošnjega leta zmanjšali prihodki od prodaje in sicer za 11 % glede na enako obdobje lani.

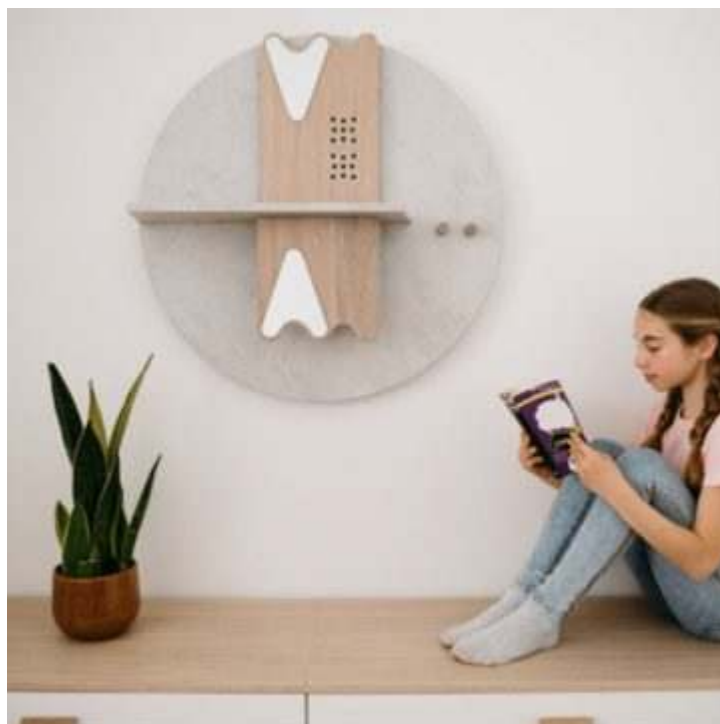
i) Inovativni lesni proizvodi

V letu 2023 je zlato nacionalno priznanje Gospodarske zbornice Slovenija za inovacije dobilo podjetje iQwood, proizvodnja lesnih elementov, d.o.o., za njihovo inovacijo “najtanjša, nosilna, lesena masivna stena brez lepil na svetu”. Vitka a hkrati visoko nosilna masivna lesena stena je izdelana brez uporabe lepil in drugih kemikalij. S pomočjo te inovacije omogočajo, da bodo najbolj zdrave masivne lesene stene postale dosegljive širšemu trgu. Hkrati nov produkt omogoča širitev uporabe iz segmenta enodružinske gradnje tudi na večje javne objekte. Pri inovaciji iQwood gre za edinstven primer, saj upošteva vse vidike krožnega gospodarstva, kjer se kot edina surovina uporablja les, ki je obnovljiv material; proizvodnja je energetsko nepotrta in v procesu ne nastajajo zdravju in okolju škodljive snovi.

Slika 7: Konstrukcijski sistem iQwood - patentirana, masivna, izjemno stabilna in varna lesena konstrukcija (vir: lumar.si)

Med bronastimi nagrajenci za najboljše inovacije je podjetje Alples d.d., industrija pohištva, za inovacijo “elementi čutnih zaznav z emocijskim vplivom”. Gre za lesen pohištven izdelek – pohištvena funkcija prihodnosti, ki omogoča uporabo interaktivne funkcije podpore pri obnavljanju in vzdrževanju trenutnega ali zelenega počutja in aktivnosti preko mobilnega telefona, po predlogah iz narave.

Slika 8: Pohištvo Alples v hiši Dom24h - element čutnih zaznav z emocijskim vplivom (vir: alples.si)

Pomemben dosežek v letu 2023 je ustanovitev univerzitetnega centra »Začetno vozlišče Akademije Novega evropskega Bauhauusa za trajnostno grajeno okolje z obnovljivimi materiali (NEBAP HUB)«, ki ga je ustanovila Univerza na Primorskem v sodelovanju z InnoRenew CoE. Ta se bo osredotočal na regenerativne in vključujoče prostore, ki z razogljičevanjem zmanjšujejo vplive na okolje ter vodijo k pozitivnim družbenim in gospodarskim učinkom, vključno z zdravjem in dobrim počutjem. Novi evropski Bauhaus je glavna iniciativa Evropske komisije za trajnostno gradnjo, raziskovalni inštitut InnoRenew CoE pa pomemben povezovalni člen slovenske lesne industrije v evropskem prostoru.

Slika 9: Nova zgradba inštituta InnoRenew CoE je primer dejavnosti, ki so v skladu z vrednotami Novega evropskega Bauhauusa, in je največja lesena zgradba v Sloveniji. Vključuje principe trajnostne gradnje, oblikovana pa je tako, da ustvarja boljšo uporabniško izkušnjo (vir: innorenew.eu).

j) Gradnja stanovanj in gradbeništvo

Trend gradnje stanovanj po letu 2015 postopoma narašča. V letu 2022 se je v Sloveniji gradilo 13.219 stanovanj, od tega je bilo do konca leta dokončanih 4.286 stanovanj, kar je 6 % več, kot jih je bilo dokončanih v letu 2021. Največ stanovanj je bilo v letu 2022 dokončanih v osrednjeslovenski (23 % od vseh dokončanih stanovanj) in v podravski statistični regiji (19 % vseh dokončanih stanovanj), najmanj pa v zasavski statistični regiji (1 %). V prvih osmih mesecih letošnjega leta je bilo za novogradnjo in spremembo namembnosti stavb izdanih 3.918 gradbenih dovoljenj, kar je 11 % manj kot v enakem obdobju leta 2022. Za stanovanjske stavbe je bilo izdanih 13 % manj gradbenih dovoljenj, za ne stanovanjske stavbe pa 10 % manj dovoljenj v primerjavi z enakim obdobjem leta 2022.

Poslovanje podjetij v dejavnosti Stavbno mizarstvo in tesarstvo (šifra NACE: C16.230), ki zajema proizvodnjo lesenih montažnih objektov, stavbnega pohištva (okna, vrata, stopnice ...) ter lepljenih nosilcev, tramov in ostrešij, je bilo tudi lani uspešno, saj je v dejavnosti C16 Obdelava in predelava lesa zabeležilo največji neto čisti dobiček. Ta segment je po podatkih GZS lani posloval z neto dobičkom v višini 41 milijonov EUR, kar je za 23 % več kot v letu 2021 ter kar za 80 % več kot v letu 2020. Rast prihodkov od prodaje, ki so jih podjetja te dejavnosti ustvarila na tujih trgih, se je v primerjavi z letom 2021 sicer zmanjšala (za 0,4 %), povečali pa so se čisti prihodki od prodaje na tujem trgu in sicer za 21,5 %.

Slovenija je tradicionalni neto izvoznik lesenih oken in vrat. Trend povečevanja uvoza lesenih vrat se nadaljuje tudi v letu 2022 (+27 % glede na leto 2021), enako velja za lesena okna (+ 30 % glede na leto 2021). Izvoz lesenih vrat se je v lanskem letu povečal za 4 % v primerjavi s predhodnim letom, medtem ko se je izvoz lesenih oken povečal za 30 % in za 39 % v primerjavi s povprečjem obdobja 2017–2020. Pri podatkih o zunanji trgovini žal ne razpolagamo s podatki o t.i. ponovnem izvozu (»re-export«), torej o količinah, ki jih uvozimo in takoj naprej izvozimo.

5. Enakost spolov in človekove pravice v gozdarskem sektorju

Enakost spolov pomeni, da imajo moški in ženske enake pravice, možnosti in odgovornosti v vseh vidikih življenja, tudi v gozdarskem sektorju. Ženske in moški morajo biti zakonsko (zakonsko zagotovljena enakost žensk in moških = enakopravnost), kot tudi v praksi enako prepoznavni, imeti enako moč in biti enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Enakost spolov pa pomeni tudi sprejemanje razlik med ženskami in moškimi in enako vrednotenje ljudi v vsej svoji raznolikosti. Kljub temu, da je enakost spolov temeljna človekova pravica in temeljna vrednota Evropske unije, razlika med spoloma še vedno ostaja globalni izziv. Največkrat se ta izrazi pri vlogi družine, ženske namreč pogosto prevzemajo večino skrbi za otroke in druge družinske člane, kar lahko vpliva na njihovo vključenost na trgu dela. Enakost spolov v gozdarskem sektorju ni le moralno vprašanje, temveč tudi ključnega pomena za trajnostno upravljanje gozdov in doseganje ciljev trajnostnega razvoja.

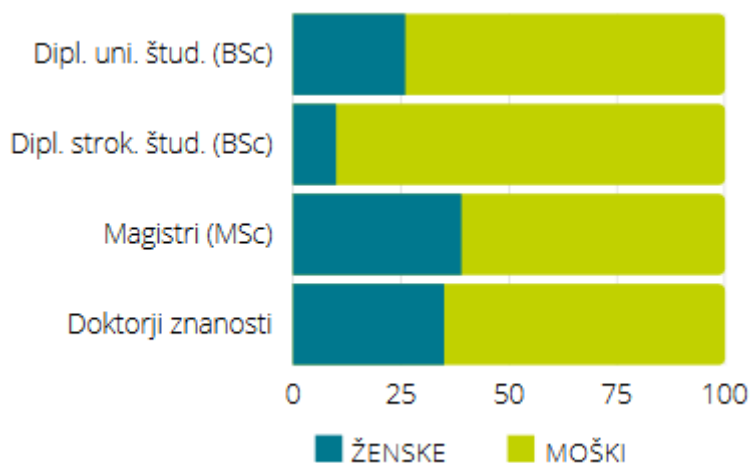
Zaposlenost (gledano število zaposlenih oseb) se je v Sloveniji v zadnjih 10 letih (z izjemo leta 2020) ves čas dvigovala (SURs). V nasprotju pa se v dejavnosti Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, zaposlenost v zadnjih desetih letih znižuje. Če pogledamo samo gozdarstvo, so številke precej razgibane. Število zaposlenih se je do leta 2019 dvigovalo, potem pa v letu 2020 doživelo znaten padec. V letu 2022 je bilo v gozdarstvu zaposlenih približno 6.500 ljudi, v letu 2021 6.800 ljudi, še leto prej, 2020, pa 6.200 ljudi. Za gozdarstvo je značilen velik delež samozaposlenih. Po podatkih SURs je v letu 2022 kar 80 % zaposlenih v gozdarstvu imelo status samozaposlenih. Med tem ko je na ravni Slovenije zaposlenost v letu 2022 na najvišji ravni v zadnjih desetih letih, je gozdarstvo najvišje število zaposlenih doseglo v letu 2019, potem pa je število upadlo.

Ženske predstavljajo malo manj kot polovico delovno aktivnega prebivalstva (46 % v letu 2022), od tega je 90 % zaposlenih, 10 % pa samozaposlenih in pomagajočih družinskih članic. V spolni strukturi brezposelnih je bilo v letu 2021 več žensk brezposelnih in sicer 52 %, v letu 2022 pa se je razmerje obrnilo in je med brezposelnimi žensk manj kot polovica (49 %). Pozitiven je tudi podatek, da delež zaposlenih žensk z leti raste in je višji v primerjavi z evropskim povprečjem. Indeks enakosti spolov je v Sloveniji v letu 2022 znašal 1,1 točke manj kot znaša evropsko povprečje (68,6 od 100 točk), ki se

tako uvršča na 12. mesto v EU-27. Glede na zaposlenost žensk z otroki Slovenija dosega vrh v državah EU. Nadalje podatki kažejo, da je bilo za skrb za otroke izključno odgovornih trikrat več žensk kot moških. Prav tako Slovenija dosega enega najmanjših deležev žensk in moških v EU, ki delajo manj časa, da bi lahko izpolnjevali svoje obveznosti oskrbe.

V gozdarskem sektorju je še vedno zakoreninjena tradicionalna vloga spolov. Tradicionalno dojemanje vloge žensk v družbi pa vpliva na njihovo zastopanost v gozdarskem sektorju. In še vedno obstajajo družbena pričakovanja, ki vplivajo na to, kako se lastništvo (gozdov) prenaša med generacijami. Ker je delo v gozdarstvu pogosto fizično zahtevno in nevarno, to predstavlja tveganje za kršenje pravice do varnega in zdravega delovnega okolja, na drugi strani pa povzroča, da gozdarstvo ni spolno nevtralen sektor. Vendar ženske prispevajo h gozdarskemu sektorju na številne načine, tako formalne kot neformalne. V Sloveniji se vedno več žensk vključuje v gozdarstvo in lastništvo gozdov, kar kaže na premik v smeri večje enakosti spolov v tej panogi. Z zagotavljanjem, da imajo moški in ženske enak dostop do gozdnih virov, storitev in priložnosti, lahko povečamo družbene, gospodarske in okoljske koristi gozdov za vse.

Med zaposlenimi v slovenskem gozdarstvu je več moških kot žensk in le te so redkeje na vodilnih položajih. V strukturi lastništva je 41 % ženskih lastnic gozda, in s tako visokim deležem Slovenija sodi v sam vrh EU. Imajo pa ženske v povprečju manjše posesti in s tem manj gozdnih površin kot moški, le 35 %. Relativno visok delež ženskih lastnic ne pomeni enakovredne zastopanosti v organih odločanja in interesnih skupinah. ZGS, ki je največji zaposlovalec gozdarjev v Sloveniji, je imel leta 2022 zaposlenih 152 žensk (20 %), vendar je delež žensk višji v podpornih službah. Med gozdarji zaposlenimi na ZGS je delež žensk zgolj 15%. Prevladujejo mlajše ženske z delovno dobo do 10 let (35 %), sledijo ženske z delovno dobo od 10 do 20 let (26%). Dobra polovica (50,5 %) gozdark zaposlenih na ZGS ima visokošolsko univerzitetno izobrazbo, z 12 % sledijo gozdarke z zaključeno magistrsko izobrazbo (druga bolonjska stopnja). Ena četrtina gozdark zaposlenih na ZGS opravlja delo revirne gozdarke. V okviru gospodarjenja z državnimi gozdovi, družba Slovenski državni gozdovi zaposluje 12 % žensk, od tega le 4 % gozdark. Na GIS, kot edinem javnem raziskovalnem zavodu na področju gozdarstva v Sloveniji, predstavljajo ženske 46 % vseh zaposlenih (2022), med vsemi raziskovalci predstavljajo raziskovalke 44 %.

Slika 10: Delež žensk v visokošolskem izobraževanju na področju gozdarstva v zadnjih 20 letih (stanje v letu 2020)

Razlike med spoloma vplivajo na odnos do lastništva in gospodarjenja z gozdovi. Družinska tradicija je še vedno najmočnejši dejavnik, ki motivira ženske lastnice gozdov. Ženske lastnice tudi pogosto lastništvo gozdov povezujejo s posekom in prodajo lesa, kar velja za večino lastnikov gozdov ne glede na spol (Krajnc in sod., 2021). Je pa ena od značilnih razlik med spoloma ta, da so lastnice gozdov bolj naklonjene zagotavljanju ekoloških in socialnih funkcij gozda in manj ekonomskih. Še več, ženske lastnice dostikrat nimajo posebnega namena gospodarjenja z gozdom ali pa je njihov glavni namen

ohranjanje narave. Kljub temu, raziskave med zasebnimi lastniki gozdov (Ščap in sod., 2021) kažejo, da ni značilnih razlik v intenziteti poseka med spoloma, kadar se le te odločijo za posek.

V Sloveniji ima pomembno vlogo pri ozaveščanju o enakosti spolov, človekovih pravicah in razlikah med spoloma, projekt Fem4Forest pod vodstvom GIS (<https://www.interreg-danube.eu/approved-projects/fem4forest>). Projekt ponuja interaktiven inovacijski model oz. učni pristop, ki podpira aktivnejšo vlogo žensk v gozdarskem sektorju.

6. Tabele

a) Ekonomski indikatorji

	2022	Jesenska napoved (september 2023)		
		2023	2024	2025
BRUTO DOMAČI PROIZVOD				
BDP, realna rast v %	2,5	1,6	2,8	2,5
BDP, nominalna rast v %	9,1	10,4	6,9	5,6
BDP, v mrd EUR, tekoče cene	57,0	63,0	67,3	71,1
Izvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	7,2	0,1	3,3	3,8
Uvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	9,0	-3,9	5,3	3,9
Saldo menjave s tujino (prispevek k rasti v o. t.)	-1,0	3,7	-1,5	0,1
Zasebna potrošnja, realna rast v %	3,6	0,9	2,3	1,8
Državna potrošnja, realna rast v %	-0,5	1,4	1,9	2,2
Bruto investicije v osnovna sredstva, realna rast v %	3,5	4,5	5,5	4,3
Sprememba zalog in vrednostni predmeti (prispevek k rasti v o. t.)	1,0	-3,8	1,5	0,0
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST				
Zaposlenost, statistika nacionalnih računov, rast v %	2,9	1,2	1,0	0,7
Št. registriranih brezposelnih, povprečje leta, v tisoč	56,7	48,8	46,6	44,9
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	5,8	5,0	4,7	4,5
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili v %	4,0	3,6	3,5	3,4
Bruto plače na zaposlenega, nominalna rast v %	2,8	8,6	5,6	5,5
Bruto plače na zaposlenega, realna rast v %	-5,6	1,0	1,7	2,7
- zasebni sektor	-2,4	0,9	2,5	2,7
- javni sektor	-10,4	1,2	0,1	2,6
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega), realna rast v %	-0,4	0,4	1,9	1,7
PLAČILNOBILANČNA STATISTIKA				
SALDO tekočega računa plačilne bilance v mrd EUR	-0,6	2,8	1,9	2,0
- v primerjavi z BDP v %	-1,0	4,4	2,8	2,8
CENE IN EFEKTIVNI TEČAJ				
Inflacija (dec./dec.), v %	10,3	5,4	3,1	2,3
Inflacija (povprečje leta), v %	8,8	7,6	3,9	2,7
Realni efektivni tečaj – deflator stroški dela na enoto proizvoda	-0,4*	3,9	1,3	0,7
PREDPOSTAVKE				
Tuje povpraševanje (uvoz trgovinskih partneric), realna rast v %	9,4	1,4	2,7	3,2
BDP v evrskem območju, realna rast v %	3,3	0,8	1,3	1,6
Cena nafte Brent v USD/sod	100,8	82,2	81,8	77,6
Cene neenergetskih surovin v USD, rast	5,3	-11,0	-3,0	1,0
Razmerje USD za 1 EUR	1,054	1,090	1,096	1,096

Vir: UMAR (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj), Jesenska napoved gospodarskih gibanj, september, 2023. Leto 2022 SURS, BS, ECB, EIA; 2023-2025 napoved UMAR.

b) Proizvodnja in zunanja trgovina

Proizvod	Enota	Končni podatki		Ocena	Napoved
		2021	2022	2023	2024
Hlodi za žago in furnir, iglavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	1.510	1.687	2.150	2.000
Uvoz	1000 m ³ bs	287	239	150	180
Izvoz	1000 m ³ bs	286	283	650	550
Računska poraba	1000 m ³ bs	1.511	1.643	1.650	1.630
Hlodi za žago in furnir, listavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	467	497	630	600
Uvoz	1000 m ³ bs	43	31	30	30
Izvoz	1000 m ³ bs	248	247	370	350
Računska poraba	1000 m ³ bs	263	281	290	280
od tega hlodi iz tropskih dr. vrst					
Uvoz	1000 m ³ bs	1	1	0	1
Izvoz	1000 m ³ bs	0	0	0	0
Neto zunanja trgovina	1000 m ³ bs	1	1	0	0
Les za celulozo in plošče, iglavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	262	275	430	380
Uvoz	1000 m ³ bs	264	268	170	200
Izvoz	1000 m ³ bs	239	278	400	360
Računska poraba	1000 m ³ bs	288	264	200	220
Les za celulozo in plošče, listavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	386	424	490	450
Uvoz	1000 m ³ bs	117	84	80	90
Izvoz	1000 m ³ bs	372	371	450	410
Računska poraba	1000 m ³ bs	131	137	120	130
Lesni ostanki, sekanci in iveri					
Domača dobava	1000 m ³	1.360	1.360	1.360	1.400
Uvoz	1000 m ³	272	273	240	240
Izvoz	1000 m ³	922	1.107	1.150	1.200
Računska poraba	1000 m ³	710	525	450	440
Drug okrogli industrijski les, iglavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	18	4	6	6
Drug okrogli industrijski les, listavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	30	41	46	46
Les za kurjavo, iglavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	106	191	240	220
Les za kurjavo, listavci					
Proizvodnja	1000 m ³ bs	937	957	1.050	1.050

Proizvod	Enota	Končni podatki		Ocena	Napoved
		2021	2022	2023	2024
Žagan les, iglavci					
Proizvodnja	1000 m ³	904	983	990	980
Uvoz	1000 m ³	563	530	530	530
Izvoz	1000 m ³	840	848	850	850
Računska poraba	1000 m ³	627	665	670	660
Žagan les, listavci					
Proizvodnja	1000 m ³	140	143	145	145
Uvoz	1000 m ³	99	83	80	80
Izvoz	1000 m ³	118	121	80	80
Računska poraba	1000 m ³	121	106	145	145
od tega žagan les iz tropskih dr. vrst					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	3	2	2	2
Izvoz	1000 m ³	0	0	0	0
Računska poraba	1000 m ³	2	2	2	2
Furnir					
Proizvodnja	1000 m ³	23	28	27	25
Uvoz	1000 m ³	14	13	14	14
Izvoz	1000 m ³	29	32	33	30
Računska poraba	1000 m ³	8	9	8	9
od tega furnir iz tropskih dr. vrst					
Proizvodnja	1000 m ³	1	1	1	1
Uvoz	1000 m ³	0	0	0	0
Izvoz	1000 m ³	1	1	1	1
Računska poraba	1000 m ³	1	1	1	1
Vezane lesene plošče					
Proizvodnja	1000 m ³	102	94	90	98
Uvoz	1000 m ³	57	26	30	30
Izvoz	1000 m ³	80	71	70	70
Računska poraba	1000 m ³	79	49	50	58
od tega vezane plošče iz tropskih dr. vrst					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	20	17	15	15
Izvoz	1000 m ³	0	0	0	0
Računska poraba	1000 m ³	20	17	15	15

Proizvod	Enota	Končni podatki		Ocena	Napoved
		2021	2022	2023	2024
Iverne plošče (vključno z OSB)					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	197	175	140	140
Izvoz	1000 m ³	9	8	6	6
Računska poraba	1000 m ³	189	168	134	134
od tega OSB					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	36	33	26	26
Izvoz	1000 m ³	2	2	2	2
Računska poraba	1000 m ³	33	31	24	24
Vlakenne plošče					
Proizvodnja	1000 m ³	136	132	120	125
Uvoz	1000 m ³	57	28	25	30
Izvoz	1000 m ³	167	136	130	140
Računska poraba	1000 m ³	26	24	15	15
Trde plošče velike gostote					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	8	4	2	4
Izvoz	1000 m ³	7	4	2	3
Računska poraba	1000 m ³	1	-1	0	1
MDF					
Proizvodnja	1000 m ³	136	132	120	125
Uvoz	1000 m ³	39	24	23	26
Izvoz	1000 m ³	155	131	128	137
Računska poraba	1000 m ³	20	24	15	14
Druge vlakenne plošče					
Proizvodnja	1000 m ³	0	0	0	0
Uvoz	1000 m ³	10	0	0	0
Izvoz	1000 m ³	5	0	0	0
Računska poraba	1000 m ³	5	0	0	0

Proizvod	Enota	Končni podatki		Ocena	Napoved
		2021	2022	2023	2024
Lesna celuloza					
Proizvodnja	1000 m.t.	86	73	63	68
Uvoz	1000 m.t.	250	249	260	250
Izvoz	1000 m.t.	5	1	2	2
Računska poraba	1000 m.t.	331	322	321	316
Papir in karton					
Proizvodnja	1000 m.t.	654	591	500	500
Uvoz	1000 m.t.	435	367	390	390
Izvoz	1000 m.t.	579	545	500	500
Računska poraba	1000 m.t.	510	412	390	390
Lesni peleti					
Proizvodnja	1000 m.t.	149	164	175	180
Uvoz	1000 m.t.	166	126	120	130
Izvoz	1000 m.t.	204	165	140	160
Računska poraba	1000 m.t.	111	125	155	150

*m³ bs pomeni kubičen meter brez skorje

*m.t. pomeni metrična tona